

1.8 Valby Landsby

København som hovedstad: Landsbyen i hovedstadens opland og kongens rytterdistrikt.

Beskrivelse af kulturmiljøet

Kulturmiljøet omfatter tilbageværende bygninger og strukturer fra landsbyen Valby.

Begrundelse

Landsbyen Valby havde i århundreder en særlig tilknytning til hovedstaden på grund af sin geografiske nærhed til København og som en del af krongodset. Industrialiseringen og to brande i 1800-tallet medførte store forandringer, men bydelen er stadig en aflæselig helhed med velbevarede strukturer og spor, som peger tilbage mod landsbyens historiske karakter.

Landsbyens historie

Valbys historie vurderes at gå tilbage til ca. år 900, og landsbyen blev sammen med København i 1167 skænket til biskop Absalon. Med cirka en times gang til handelspladsen på Gammeltorv havde Valbys bønder gode vilkår for at afsætte deres fødevarer til Københavns befolkning, og den korte afstand til områdets hovedby og senere rigets hovedstad blev afgørende for landsbyens udvikling.

Ligesom København faldt Valby i 1417 tilbage til kronen, og landsbyen blev siden et såkaldt rytterdistrikt under krongodset med pligt til at udruste ryttere til hæren. Valbys børn fik fra 1725 undervisning i Rytterskolen (dvs. rytterdistriktets skole), som blev opført under Frederik IV. Kongens indflydelse kom også til udtryk gennem talrige omlægninger af landevejen til Roskilde, som skiftevis førte trafikken gennem og udenom landsbyen. Det slyngede vejforløb er i dag et karakteristisk spor fra landsbyens historie ligesom Tingstedet, der fungerede som landsbyens centrale torv.

Industrialisering og byomdannelse af Valby

Åbningen af landets første jernbane København-Roskilde i 1847 med station i Valby indvarslede industrialiseringen, som sammen med to ødelæggende brande i 1865 og 1883 medførte store omdannelser. Efter genopbygningen fremstod landsbyen med en mere bymæssig karakter med højere og mere sammenbyggede husrækker og med Rytterskolen som den eneste bevarede bygning fra landsbyperioden. Der er dog flere byhuse i landsbykernen fra slutningen af 1800-tallet, som blev opført i en lav skala og med en traditionel byggeskik, hvilket sammen med de åbne, grønne byrum bidrager til, at Valby har bevaret et helhedspræg med en tydelig landsbykarakter.

Bærende bevaringsværdier

- Den bevarede vejstruktur fra landsbyperioden, særligt Valby Langgades slyngede forløb samt Annexstræde, Skolegade, Rughavevej og flere mindre veje.
- Valby Tingsted som landsbyens centrale torv.
- Rytterskolen som original bygning fra landsbyperioden.
- De karaktergivende bygninger opført i slut 1800-tallet i en fortrinsvis traditionel byggeskik, herunder byhuse langs Valby Langgade (nr. 56-66), Smedestræde og Mosedalvej, samt Valby Børneasyl.
- Områdets landsbykarakter, som kommer til udtryk i en relativt lav skala med bebyggelse i 1½-2½ etager, åbne pladser med træer samt beplantning i gade- og gårdrum.

Sårbarhed

Vejstrukturen er sårbar over for større ændringer, der udvisker de oprindelige forløb, herunder udretning af vejforløb. Kulturmiljøet er sårbart overfor nybyggeri, der ikke er tilpasset de eksisterende bygningers skala. De karaktergivende bygninger samt Rytterskolen er sårbare over for nedrivning og bygningsændringer, der ikke er tilpasset den oprindelige byggeskik. Kulturmiljøets beplantede områder er sårbare overfor fældning, rydning eller befæstning af væsentligt omfang.

Nuværende sikring

- En mindre del af bygningerne inkl. Rytterskolen er udpeget som bevaringsværdige i kommuneplanen.
- En del af kulturmiljøet er omfattet af lokalplaner, der udpeger Rytterskolen og størstedelen af de karaktergivende bygninger som bevaringsværdige.

Udviklingsmuligheder

Kulturmiljøets nuværende, relativt lave skala skal fastholdes, og der er derfor begrænsede udviklingsmuligheder. Nybyggeri og omdannelse af bygninger kan ske, hvis det understøtter kulturmiljøets skala, struktur og helhedspræg.

Lignende eksempler

Landsbyerne Husum, Brønshøj, Vanløse, Sundby og Sundbyøster.

